МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра теорії та історії світової літератури

КУРСОВА РОБОТА
з історії зарубіжної літератури

на тему: "**ПОШУКИ ВЛАСНОГО "Я" У ТВОРІ МІГЕЛЯ ДЕ УНАМУНО "АВЕЛЬ САНЧЕС"**

Студентки
групи МЛі 03-20
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.051 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – іспанська
освітньо-професійної програми Іспанька мова і література, друга іноземна мова, переклад
Курінної К. М.

Науковий керівник: кандидат
філологічних наук, доцент Юрчук О.О.

Національна шкала _____
Кількість балів: __Оцінка: ЄКТС _____

Члени комісії_____
(підпис) (прізвище та ініціали)

_____
(підпис) (прізвище та ініціали)

_____
(підпис) (прізвище та ініціали)

_____

Київ – 2023 рік

ЗМІСТ

ВСТУП……..3

РОЗДІЛ 1. ПРОБЛЕМА ПОШУКУ ВЛАСНОГО "Я" В ФІЛОСОФІЇ ТА ЛІТЕРАТУРІ ІСПАНІЇ ПОЧАТКУ XX СТ. ……6

1.1. Екзистенційні рефлексії в творах представників Покоління 98-го року……6

1.2.Мігель де Унамуно – "вічні" теми у творчості письменника-філософа……12

Висновки до першого розділу……19

РОЗДІЛ 2. ПІЗНАННЯ ВНУТРІШНЬОГО СВІТУ І ПОШУКИ ВЛАСНОГО "Я" У ТВОРІ МІГЕЛЯ ДЕ УНАМУНО "АВЕЛЬ САНЧЕС".....21

2.1. Дуальність людської душі. Образи Каїна й Авеля..…….……21

2.2. Екзистенційні мотиви в романі. Питання сенсу Життя і Смерті……..26

2.3. Мовно-стильові особливості твору..……...28

Висновки до другого розділу……..30

ВИСНОВКИ…….…..32

RESUMEN……..…34

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ…….…….35

ВСТУП

Актуальність дослідження. Проблема пошуку власного "Я" є малодослідженою, хоча актуальність її важко переоцінити. Особливо нерозробленою є сфера екзистенційних рефлексій Покоління 98-го року, літературної течії, яку в Україні майже не досліджують, оскільки щодо її існування досі ведуться дискусії. Повість "Авель Санчес" Мігеля де Унамуно, незважаючи на те що пройшло століття після її написання, залишилася відомою лише переважно в іспаномовному світі, що робить її вивчення надзвичайно актуальним та відкриває величезне коло можливостей. "Вічні" теми, яких торкається письменник-філософ у своїх творах недарма отримали таку назву, адже який би відрізок історії ми не взяли за приклад, вони залишаться вітальними та неоднозначними.

Ступінь розробленості. Повість "Авель Санчес" Мігеля де Унамуно досліджували багато літературознавців та критиків. До числа найвідоміших належать Хосе Ортега-і-Ґассет (у своєму есе "Модерні проблеми іспанської літератури" (1923). В цьому есе він розглядає "Авеля Санчеса" як приклад "роману ідеї", що ставить на перший план філософські та етичні питання, а не просто описує життя героя.), Федеріко Гарсія Лорка (у своїй драмі "Життя пригорщі пилу" (La vida es sueño, 1931), Антоніо Мачадо (у своєму творі "Хуан де Майрена. Прислів'я, жарти, нотатки та спогади хибного викладача" (Juan de Mairena. Sentencias, donaires, apuntes y recuerdos de un profesor apócrifo, 1936.) та Хуан Рамон Хіменес (у своєму есе "Поетична творчість Антоніо Мачадо" (La obra poética de Antonio Machado, 1937). У цьому есе він аналізує поезію Мачадо та звертає увагу на його образи та метафори, які, на його думку, натхненні іспанською традицією, до якої належить і повість Авель Санчес.). Також були зроблені дослідження та аналізи повісті відомими критиками і літературознавцями, такими як Анхель Валентін Фонтана ("El sentido trágico de

la vida en los personajes de Miguel de Unamuno"), Хуан Мануель Сьєрра ("Miguel de Unamuno y su obra") та Хосе Марія Сардуя ("Unamuno y la novela de la conciencia").

Об'єкт дослідження – повість Мігеля де Унамуно "Авель Санчес".

Предмет дослідження – Пошук власного "Я" в повісті М. де Унамуно "Авель Санчес".

Мета дослідження – дослідити питання пошуку власного "Я" та пізнання внутрішнього світу у філософії Мігеля де Унамуно та його повісті "Авель Санчес".

Мета роботи зумовлена такими **завданнями:**

1) дослідити наявність екзистенційних рефлексій в творах представників Покоління 98-го року;

2) виділити та охарактеризувати "вічні" теми у творчості письменника-філософа;

3) відслідкувати екзистенційні мотиви в романі;

4) розкрити значення образів Каїна та Авеля;

5) проаналізувати мовно-стильові особливості твору

Теоретико-методологічна основа. У курсовій роботі використано такі методи:

- історико-літературний – до характеристики літературної течії відповідно до історичних умов;

- культурно-історичний – до вивчення досліджуваного явища у культурному контексті.

- філософський – до розгляду екзистенційних тенденцій у творах представників Покоління 98-го року та безпосередньо у самому об'єкті дослідження.

- міфокритичний – до дослідження впливу міфічних образів Каїна і Авеля на образи Хоакіна Монеґро та Авеля Санчеса.

- психоаналітичний – до розкриття поняття дуальності людської душі.

Структура курсової роботи. Курсова робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (29 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 37 сторінок.

РОЗДІЛ І. ПРОБЛЕМА ПОШУКУ ВЛАСНОГО "Я" В ФІЛОСОФІЇ ТА ЛІТЕРАТУРІ ІСПАНІЇ ПОЧАТКУ XX СТ.

1.1. Екзистенційні рефлексії в творах представників Покоління 98-го року

Екзистенціалізм (від лат.: існування) – тенденція в літературі, яка сформувалася під впливом філософії К'єркегора, Гайдеггера, Ясперса, Камю, Сартра у 30-40 рр. XX ст. Ключовим положенням в естетичних засадах екзистенціалізму є твердження Гайдеггера, що єдиним джерелом твору є сам письменник, який виражає себе, а не об'єктивну реальність. У творах в стилі екзистенціалізму художній світ моделюється за допомогою таких категорій, як абсурд буття, страх, відчай, самотність, страждання, смерть. Останнє є визначальним в осмисленні сенсу буття – "життя для смерті", тобто єдина мета і підсумок існування. Важливий елемент стилю – нарація (оповідальність), зумовлена споглядальницькою позицією автора, котрий творить міф про дійсність.

Покоління 98 року (ісп. "La generación del 1898") — покоління іспанських поетів, які наприкінці XIX ст., занепокоєні політичною та культурною кризою в Іспанії, провінційністю вітчизняної літератури, не лише виступили проти інерційної роздрібненості та кризи духовного життя, а й долучили національне письменство до європейської художньої дійсності, відновили його в багатьох, доти занедбаних жанрах, запровадили модерністський тип творчості. Вони не відкидали національну традицію, зберігали у своєму доробку етноментальні ознаки: запальну енергію, екзистенційну занепокоєність, інтелектуалізм, яскраві парадокси, іронізм, пародію, іноді — анархічний індивідуалізм.

"Покоління 98-го" – іспанські інтелектуали, які з’явилися в тому нещасливому для іспанської колоніальної імперії 1898 році, який означав глибокий розрив у самосвідомості іспанців. Втрата останнього володіння Іспанії в Новому Світі та передача Сполученим Штатам Філіппін згідно з Паризькими мирними угодами 1898 року, які поклали край іспано-американській війні,

безпосередньо пов’язаній з Визвольною війною Куби, створила колективне відчуття катастрофи і, перш за все, проблематизувала образ Іспанії, створений владними елітами. Йдеться про "покоління" відповідно до концептуалізації Хосе Ортеги-і-Гассета в розумінні інтелектуальної групи, яка є поколінням не лише тому, що належить до схожих хронологічних рамок, але й тому, що займається діагностикою епохи кризи, представляє бачення країни та культури, яке суперечить поглядам поколінь, які нею керували.

З боку соціуму каталанські та баські рухи тиснули на профспілки, очолені з анархістами і соціалістами. На додаток до всього цього, країна зіткнулася з процесом розпаду інфраструктури своїх міст і паралічем його дефіцитного індустріального парку. Такий стан справ глибоко вплинув на всіх громадян. Крім того, велика кількість змін на іспанському троні призвела до політичної нестабільності. Ця нестабільність призвела до того, що Іспанія програла війну в 1898 році. Втрата заокеанських колоній означала кінець чотирьохсотрічної Імперії, в якій "ніколи не заходить сонце", та перетворення Іспанії в другорядну, провінційну країну. Усвідомлення цієї кризи стало потужним стимулом для розвитку національної самосвідомості і розквіту іспанської літератури та мистецтва.

Поколінню 98-го року були притаманні такі риси, як:

- розчарування через падіння останніх колоній іспанської імперії, яке змушує їх усвідомити слабкість країни;
- занепокоєність долею країни;
- пристрасть до кастильських пейзажів;
- філософські роздуми про людське єство;
- тверезість літературного вираження;
- гостре патріотичне почуття, що виявляється у публічній опозиції авторів до "офіційної Іспанії" режиму Реставрації Бурбонів;
- прояв постійного історичного песимізму, який знаходить своє найбільше виправдання в 1898 році, з принизливою поразкою Іспанії проти Сполучених Штатів. Великі економічні, наукові та культурні досягнення в

Іспанії на початку 20-го століття не змінили б його критичного ставлення та його прагнення до відродження;

- ведення тривалої конфронтації з офіційними академічними інституціями та демонстрація опозиції стосовно канонів, встановлених "офіційними" творцями;
- дружні стосунки авторів протягом життя, подолання розбіжностей, які виникли з віком. У громадянській війні вони розташовувалися по різні боки, але уникали конфронтації один з одним;
- відкидання естетики реалізму, надання переваги ближчій до народу мові з коротшим синтаксисом. Відновлення традиційної та фольклорної лексики, вживаної селянами;
- складні відносини між традицією та сучасністю як осьовий контекст течії;
- екзистенційними турботами покоління були теми смерті, віри, сумніву та туги;
- критика періоду реставрації і філософських ідей Ніцше, Шопенгауера і К'єркегора. Їхні твори відображали інтелектуальний пошук істини, а не естетичне задоволення.

Катастрофа 1998 року була не лише національною кризою, але й кризою колективної ідентичності, тобто поняття іспанця.

Проблему поняття іспанець розглядали такі представники покоління 98-го року, як: М. де Унамуно, Р. М. дель Вальє-Інклан, Піо Бароха, Асорін, Р. де Маетсу, А. Гавінет та Антоніо Мачадо.

Усі вони збігаються у своєму критичному ставленні, нонконформізму та усвідомленні того, що необхідно змінити сьогодення, пов’язане з інтелектуальним та ментальним переворотом, який відбувається в решті Європи та передбачає перехід від позитивізму до екзистенціалізму.

Однією з осей, яка об’єднує представників покоління 1998 року, є питання про те, чим є Іспанія і якою вона має бути, звідки й виникає питання про те, хто такий справжній іспанець, тема, яка породить велику кількість літератури та безперервні суперечки протягом 20 століття.

У пошуках справжнього іспанця перше, з чим ми стикаємося у представників покоління 98-го року, це глибока критика Іспанії, в якій вони живуть. Насамперед критикують правителів, політичну систему Реставрації, засуджуючи всі її вади: фальсифікації виборів, касикізм та олігархічний режим, який, за словами Барохи, *"дивився на державу, як на ферму, якою вони володіли."*. По-друге, вони критикують представників влади та решту іспанців. Асорін критикує їхню лінь, Мачадо — невігластво, Бароха — вульгарність, Унамуно — грубість.

Від критики режиму та нації вони переходять до критики Іспанії взагалі, яка виявляється відсталою, неосвіченою країною без духу праці, закріпленою на своїх старих звичаях і забобонах. Минуле Іспанії, її історію також критикують за нерухомість, декадентство. Ортега навіть заявив, що історія Іспанії є "історією безперервного занепаду".

З цієї критики виникають такі міфи, як африканізм: відстала, вульгарна, бідна Іспанія – це країна, яка більше африканська, ніж європейська. Іноді це закінчувалось карикатурою: *"Іспанія — це суспільство придурків і відсталих, яким керують благочестиві люди"* (Бароха), *"Іспанія — це гротескна деформація європейської цивілізації"* (Вальє-Інклан).

Однак ця жорстка критика не означає відсутність любові до Іспанії. Представники 1998 року відчувають огиду до країни, яку вони споглядають, але водночас відчувають біль, тому що вони люблять Іспанію: *"Іспанія завдає мені болю"*, — сказав Унамуно. З цієї причини, разом з критикою, творці 98-го року ширять бажання відродити Іспанію, змінити її, щоб досягти нової та бажаної форми держави.

Бажання змінити Іспанію породжує спочатку міф про Європу. Для митців 1998 року Іспанія – це проблема, а Європа – її рішення. Таким чином, Унамуно казав, що вони "повинні європеїзувати Іспанію", а Коста підтвердив, що відродження Іспанії відбувалося через зміну африканських шляхів на європейські.

Однак поряд із цим рішенням щодо євроінтеграції існує зовсім інше. Це те, що було названо "наверненням 98", за допомогою якого були захищені цінності та власні риси Іспанії, сформовані протягом її історії. Таким чином підтвердилось, що іспанська культурна спадщина відрізняється, але не поступається культурній спадщині інших європейських народів, а її традиції захищатимуться як найглибші та найавтентичніші. Таке перетворення зустрічається у багатьох авторів, які спочатку були на боці європейського міфу. Таким чином, Унамуно стверджував, що "Європа має бути іспанізована".

З цих дискусій виникає міф про дуальність душі Іспанії: про традиційну Іспанію з її історичними цінностями та про сучасну, прогресивну та більш толерантну до всього європейського. По суті, перевага надається останній, тим часом заново відкриваючи якість першої. Отже, у багатьох випадках гармонійний синтез двох Іспаній захищається для вирішення їхньої кризи: *"Я хотів би Іспанію, яка була б дуже старою і дуже сучасною водночас"*, — писав Бароха.

Кожен представник покоління 98-го року, незважаючи на приналежність до однієї мистецької течії, мав власні погляди на людську екзистенцію, тобто їх цікавило не лише поняття "іспанець", а поняття "я" взагалі.

М. де Унамуно, якого вважають засновником покоління 98-го року, був екзистенціалістом. Він акцентував увагу на боротьбі між розумом і емоціями, вірою і скептицизмом. Відійшовши від соціалізму він почав розробляти філософську концепцію, що передбачила ряд положень персоналізму і екзистенціалізму. В основі бачення життя митця стояло його особисте і пристрасне прагнення до безсмертя. На думку даного автора, бажання людини жити після смерті постійно заперечується її розумом і може бути задоволене лише вірою. В результаті напруга переростає в безперервну агонію.

Антоніо Мачадо, один з найвизначніших представників даного покоління, у своїй збірці віршів "Soledades: Poesías" виявив свою схильність до рефлексій і духовних роздумів. Поет еволюціонував до символічної інтимності з романтичними рисами, яка дозріла до поезії людського компромісу, з одного

боку, та споглядання буття, з іншого. Це синтез, який у вустах Мачадо перегукується з найдавнішою народною мудрістю. Макс Ауб зібрав у своєму Посібнику з історії іспанської літератури добре відомий силогізм, який стверджує, що якщо Унамуно представляв "спосіб почуття", а Ортега "спосіб мислення", то Мачадо представляє "спосіб буття". Ауб завершив думку, визначаючи цей "спосіб буття" так: *"романтичний родовід, проста доброта, інтелектуальна енергія та щира меланхолія"*. Твори Мачадо торкаються таких тем, як дитинство, пам’ять, мрії, час і смерть, ностальгія та спокій, або зі слів поета: "болем минулих часів", забарвлених "мріянням про мрії".

Асорін, інший представник, використовує автобіографічні елементи, відображаючи власні хвилювання в героях: фатальність, одержимість часом, долею тощо.

Рамон Марія дель Вальє-Інклан у своїй поетичній збірці "El pasajero" розвиває такі трансцендентальні теми, як: смерть, біль, життя, пристрасть, вічність тощо.

Персонажі Піо Барохи в більшості є невдахами або антигероями, які протистоять навколишньому середовищу та суспільству, в якому вони живуть, але безсилі та нездатні проявити достатньо енергії, щоб продовжити свою боротьбу, вони в кінцевому підсумку розчаровані, переможені та знищені, іноді фізично, багато у чому морально і, отже, засуджені підкорятися системі, яку вони відкинули. Це стосується його найвідоміших персонажів: Андреса Уртадо з "El árbol de la ciencia", який покінчив життя самогубством; Фернандо Оссоріо з "Camino de perfección", нездатний побачити, що суспільство перемагає його марні ілюзії; Сезар Монкада з "César o nada", який бачить усі свої зусилля як прогресивного політика знищеними, коли він кидає боротьбу хоча б на мить, щоб подбати про себе, або Мартіна Салакаіна з "Zalacaín el aventurero", убитого суперницькою родиною Обандо, або Мануель, головний герой "La lucha por la vida", який знову і знову опиняється в тих самих жалюгідних нетрях. Скептицизм Піо Барохи, його шопенгауерівська ідея світу, якому бракує сенсу, його відсутність віри в людину спонукають його відкидати будь-яке можливе

пояснення сенсу життя, будь то релігійне, політичне чи філософське, і, з іншого боку, приводять його до вираженого песимістичного індивідуалізму, але не анархічного.

Отже, представники покоління 98-го року тяжіли до роздумів над сутністю буття, творячи своєрідну новітню філософію песимізму та фатуму. Хоча були й поодинокі винятки.

1.2. Мігель де Унамуно – "вічні" теми у творчості письменника-філософа

Мігель де Унамуно – видатний іспанський письменник та філософ-екзистенціаліст, найбільша постать покоління 98-го року, був вихований у традиціях католицької віри, яка стала в подальшому фундаментом для його літературних та філософських роздумів. Унамуно є найбільш обговорюваною фігурою в сучасній іспанській літературі через його характер, потужний інтелект і яскравість його творчості.

Ідейними вісями його творчості є: Іспанія, виміри людської особистості, трагічне відчуття життя, релігійні проблеми… Іншою домінуючою віссю думки Унамуно є людське питання, "таємниця людського життя", поставлене в рамках ідей початку століття протиставлення розуму та життя.

Сам баскський письменник усвідомлює цінність знання його міфів, його романів, його оповідань; сни і міфи для нього є одкровеннями невимовної правди. Він пориває з описовим світом традиційного роману. Більше, ніж реальна непрозорість речей, його цікавить людська драма, фактична ситуація, страждання. У цій літературі "інтерналізації" центр інтересу зміщується від сюжету подій, від сюжетних конфліктів, до перспективи людини, до проблем особистості. Ми перед екзистенційним романом. Пристрасті – це не стани свідомості, а способи буття. Своїми перкусіями на задньому плані персонажів письменник із Більбао показує нам "людину всередині", інтралюдину. Втілюючи єдину пристрасть у персонажі, яка височіє над іншими істотними атрибутами,

він перетворює своїх героїв на вражаючі архетипи: заздрість у Авелі Санчесі; кохання, в Тумані; сублімоване материнство в Тітці Тулі; домінуюче бажання ніцшианської надлюдини у Не менш ніж цілісна людина.

Противник наукоподібності і систематизації, У.-і-Х. у своїх есе торкався найрозмаїтіших сфер людського життя, коментуючи їх від свого імені. Він розрізняє дві духовні культури — розмислову, ортодоксально-наукову, матеріалістичну, що розвинулася у Європі, й іспанську — одухотворену, містичну, символом якої слугує Дон Кіхот. У 1906 р. У.-і-Х. написав знамениту книгу "Життя Дон Кіхота і Санчо"(La vida de Don Quijote y Sancho), яка зовнішньо схожа на послідовний коментар до роману М. де Сервантеса. Проте це лише вихідна точка для його філософії. Перш за все У.-і-Х. протиставляє Дон Кіхота Сервантесові. Дон Кіхот належить не авторові, а тим, хто читає книгу про нього, і він вивищується над Сервантесом. Дон Кіхот є втіленням ідеального божевілля, перемоги волі над розумом, слави над глуздом. Потрібно організувати новий хрестовий похід, твердить У.-і-Х., щоби перемогти закостенілість і сплячку, заразити іспанців божевіллям Дон Кіхота.

Загальною темою літературних напрацювань Мігеля де Унамуно була необхідність збереження особистої цілісності напротивагу соціальній відповідності, фанатизму і лицемірству. У розпалі цієї боротьби він зіткнувся із засланням і навіть поставив під загрозу своє життя. Починаючи з 1897 року і аж до останніх робіт вся його творчість пройнята роздумами про віру та її відсутність, смерть і безсмертя, у всіх його творах звучить трагічна нота. Різноманітна в жанровому розумінні спадщина митця – романи, оповідання, есе, лірика, драма – концентрується навколо проблеми особистого безсмертя. Мова йде про єдине, що має людська свідомість : перед обличчям трагічного питання про безсмертя скептицизм розуму з'єднується з відчаєм почуттів і народжується "трагічне почуття життя" — вітальна основа людського існування. Поняття "трагічного почуття життя" конкретизується як специфічне переживання кінця людського буття (досвід "ніщо", який є в той же час "жагою безсмертя" і "голодом за буттям"). Унамуно розвиває ідею Бога як проекцію

фундаментального бажання буття на нескінченність універсуму і гаранта особистого безсмертя. Бажання зберегти віру в безсмертя одночасно з сумнівом в істинах релігії визначило його прагнення до так званого "Кіхотизму", тобто боротьби в ім'я нездійсненного ідеалу, що розумом вважається божевіллям. Центральна проблема філософії Унамуно — духовне життя особистості, зосереджене, на його думку, на прагненні вирішити суперечність кінцевого і нескінченного : жадобі особистого безсмертя суперечить раціоналістична впевненість в кінці сущого, потребі у вірі — неможливість віри для сучасного розуму. Унамуно запроваджує поняття "агонії" — особливого трагічного сприйняття життя, викликаного непримиренним дуалізмом розуму і віри. Творчість, любов, дружба, материнство тощо постають для людини специфічними способами подолати кінець існування, відобразити "я" у світі. Унамуно стверджував особистий, "екзистенційний" характер філософської істини, констатував протиріччя наукового і духовного прогресу, вважав відродження особистості ("героїчне безумство", "кіхотизм") єдиною можливістю виходу з тупика сучасного світу. Впливи таких філософів, як Артур Шопенгауер, Адольф фон Гарнак чи Сьорен К’єркегор, серед інших, сприяли його відмові від раціоналізму, якому він протиставляв потребу волюнтаристської віри в Бога та розгляд екзистенціальної природи фактів.

Романи де Унамуно є проєкцією його особистих турбот та бажань. Його новелистічна робота зневажає форму і прагне безпосереднього спілкування з читачем.

Центральним філософським твором Унамуно-і-Хуґо стала книга "Про трагічне відчуття життя у людей і народів" (Del sentimento tragico de la vida en los hombres y en los pueblos, 1913). Головний герой книги — людина, особистість, індивідуум, той, хто народжується, страждає і помирає, прагнучи безсмертя. У кожної людини наявна трагічна спрага життя, але це почуття, цю спрагу неможливо задовольнити, спираючись на розум, оскільки розум твердить нам, що ми помремо. І окремішня особистість, і цілі народи відчувають, що розум —

ворог існування. Тільки віра приносить ідею безсмертя і таким чином рятує наше життя.

Розвиток цієї думки прослідковується в іншому творі Унамуно-і-Хуґо "Агонія християнства" (La agonia del cristianismo, 1925), де слово "агонія" вжите у його прямому значенні — "боротьба". На думку письменника-філософа, у людській душі відбувається боротьба між вірою в Бога та скептичним розумом, який заважає їй вірити. Ця боротьба в душі У.-і-Х. змушує його страждати, але вона є його внутрішньою цінністю і вивищує митця над інертними і нікчемними міщанами.

Етапним твором у творчому поступі Унамуно-і-Хуґо стала нівола "Туман" (Niebla, 1914). Письменник стверджував, що створив новий тип художньої оповіді, який означив словом "nivola". Нівола зазвичай невелика за обсягом, у ній відображені філософські проблеми, а сама оповідь слугує авторові способом обговорення і вирішення цих проблем. Герой "Туману" Авґусто Перес, безумовно, близький самому авторові. Це дуже заможний холостяк, котрий живе, наче в тумані (в екзистенціалізмі туман — подоба, заплутаний і фальшивий світ). Герой познайомився з молодою жінкою Еухенією і закохався. Він наче вийшов зі стану душевної летаргії. Прагнучи дізнатися, що таке кохання, Авґусто звертається до вченого Папаригаполоса, котрий проводить наукові експерименти і взагалі вивчає жінок. Проте розмислова теорія зазнає краху, оскільки потрібно покладатися на життя. Після зради коханої Авґусто Перес хоче вдатися до самогубства, проте спочатку вирішує порадитися з автором роману, самим Унамуно-і-Хуґо. Розмова Унамуно-і-Хуґо з героєм — своєрідне роздвоєння письменника, бесіда зі своїм двійником. У відповідь на зауваження письменника про те, що той не може цього зробити, оскільки є витвором уяви, Авґусто Перес стверджує, що сам У.-і-Х. є вигаданим персонажем, що він не існує поза свідомістю Авґусто Переса й інших персонажів роману. Протиставивши себе авторові, живучи у стані "агонії", Авґусто Перес помирає, як і передбачив його творець.

Іншою перлиною літературного доробку Унамуно в є опублікована в 1917 році "Історія однієї пристрасті" Авеля Санчеса, яка з нової точки зору інтерпретує драму Каїна. Біблійна мотивація переслідує автора з юності. Біблійну легенду про братів Авеля та Каїна письменник втілив у форму розповіді про повсякденне життя мешканців маленького містечка. Проте герої твору — не реалістичні характери, а своєрідні символи. Унамуно-і-Хуґо дегероїзує сучасного Авеля, позбавляє його ореолу мученика, робить із нього посередню особистість. Антиподом Авеля у повісті виступає Хоакін Монегро — людина великої душі та бурхливих пристрастей, у якому живуть і Авель, і Каїн. Хоакін Монегро тому і страждає, що він є активною особистістю, покликаною пробуджувати в інших духовну, творчу силу. Авель — пасивний герой без бажань, ніким не хоче бути; він, як і більшість людей, вдовольняється тим, чим він є. Не бажаючи нічого, він отримує все. Одержимий заздрістю-ненавистю, Хоакін усвідомлює, що єдиний його порятунок — любов. Власне кажучи, все життя він прагнув до любові та добра, проте не зміг цього зробити на землі, девізом якої є "Возненавидь ближнього свого, як самого себе". Біблійні та байронічні ситуації оновлюються в Авелі Санчесі, втілюються в персонажах нашого століття. Сам письменник стверджує, що його "ніволескне" бачення починається *"з соціального життя, яке я відчуваю і від якого страждаю – і яким насолоджуюся – навколо мене і з мого власного життя"*. Це, з іншого боку, рішуча спроба "копатися в певних підвалах і сховах серця, в певних катакомбах душі, куди більшість смертних не любить спускатися"; заглядання в "похмурий морок" якихось пристрастей, у "смердючі безодні людської душі", поки не вискочить гній. Хоакін Монегро є повністю розвиненою людиною, яку можна побачити в найнапруженіший момент його пристрасної боротьби з питанням своєї ідентичності. Натомість його опонент Авель Санчес є більш абстрактною особистістю; він залишається байдужим, холоднокровно осторонь від боротьби, нечутливий до всього, крім свого живопису. Також Елена, з її "розкішною красою, майже незайманою роками", представляє абстрактну ідею в порівнянні з ніжністю та материнським духом Антонії. Антагоніст Авель — привілейований

улюбленець, той, хто своїми мистецькими тріумфами невимушено наближається до повноти буття. З іншого боку, Хоакін, продукт життя з плоті та крові, представляє відсутність буття. Ключ до роману знаходиться в цьому конфлікті між буттям як ідеєю і буттям як свідомою дією, між буттям як повнотою власного життя і як безперервною боротьбою. Ця дилема, поставлена в дусі протесту паном Мігелем, є типовою для екзистенціалізму, і в жанрі роману ми можемо розглядати її як наступницю ідей Жана-Поля Сартра. Бажання Хоакіна бути кимось іншим і жити повно заплутані. Його єство в боротьбі шукає буття вічного і спокійного. Зіткнувшись із концепцією "бути собою і бути всім", проголошеною у "Трагічному відчутті життя", він наполягає на пошуку другої половини, хоча й знає, що "бути іншим означає перестати бути собою, перестати бути тим, ким ти є".

"Святий Мануель Добрий, Мученик" (San Manuel, Martir, 1933) — останній значний твір Унамуно-і-Хуґо, його заповіт. У центрі уваги письменника — священик дон Мануель, добрий і дещо патріархальний, у якого є парафія у маленькому сільці. Парафіяни люблять його за людяність, терпимість, доброту і розум, але в його очах світиться сум. Виявляється, "незворушна його життєрадісність була земною непроминальною формою безмежної печалі, яку з героїчною святістю він приховував від людських вух і очей...". Святий Мануель вдає, що вірить у Бога, але в душі у нього немає віри. Віра потрібна була йому для збереження спокою, щастя і самого життя на землі. Церква не повинна вирішувати соціальних проблем, але повинна підтримувати життя на землі. І служіння народу рятує Мануеля від божевілля та відчаю, допомагає йому подолати страх перед небуттям.

Варто також згадати модернізовану Унамуно "античну" трагедію "Федра" (Fedra, 1916), у центрі якої — боротьба непримиренних пристрастей (материнське почуття і кровозмісний потяг Федри до пасерба Іполіта) і безсилля розуму розв’язати ці суперечності; п’єсу "Брат Хуан, або Світ — це театр" (El hermano Juan, o El mundo es teatro, 1923), у якій автор сумнівається в реальності існуючого світу й одночасно в існуванні Бога і трактує Дон Жуана як самотнього

та безплідного мандрівника; детективну драму-містерію "Інший", у якій знову з’являється тема Каїна (Косме) й Авеля (Даміан).

Найвищим досягненням Унамуно-і-Хуґо-митця є поезія. "Перш за все він поет", — сказав про нього Р. Даріо. Вірші Унамуно-і-Хуґо — вірші філософа, вірші-роздуми, вірші-філософеми ("Рядок замішаний на думці"). У центрі його збірок — та сама внутрішня боротьба, яка відбувається у душі автора. Тут ми знову бачимо зіткнення віри і безвір’я, пошуки Бога та спрага безсмертя. Тема Бога пронизує його твори червоною ниткою, що цілком імовірно було зумовлено впливом набожної сім'ї та прагненням письменника у юності стати священиком. Для розуміння ставлення У.-і-Х. до релігії важливі дві його поеми "Христос із Паленсії" (El Cristo de Palencia, 1913) і "Христос Веласкеса"(El Cristo de Velazquez, 1920), які відображають прагнення поета визначити виключно іспанського Христа. За У.-і-Х., Христос — вічна людина, але він повсякчас помирає, щоби ніколи не померти. Також особливе місце у поезії У.-і-Х. займає поема "Тереса" (Teresa, 1924), де він, закликаючи як натхненника романтика Ґ. А. Беккера, розповідає історію людини, котра нещодавно пережила смерть коханої, намагаючись поєднати почуття і розум. Герой поеми "думав про свої почуття" і "відчував свої думки".

М. де Унамуно мав значний вплив на своїх сучасників як в літературі, так і в інтелектуальному житті Іспанії. Його творчість та ідеї стали центральними для формування ідеології цього літературного руху. Він був одним із піонерів екзистенційної філософії в Іспанії. Ці ідеї вплинули й на інших представників течії, які також зацікавилися даною філософською концепцією, таких як Хосе Ортега-і-Гассет з його твором "Роздуми про Дон-Кіхота" (Meditaciones del Quijote, 1914) або ж Каміло Хосе Села, який називав Унамуно та Бароху своїми вчителями. Експериментальний підхід до письма пана Мігеля значно вплинув на літераторів покоління 27-го року, таких як Федеріко Гарсіа Лорка (синтез жанрів) та Луїс Сернуда (експерименти з формою), які також ставали новаторами. Також його зацікавленість проблемою іспанської національної ідентичності та суспільної кризи знайшла відгук у творчості багатьох

письменників, таких як Асорін ("Кастилія", 1912) та Рамон Хосе Сендер ("Війна в Іспанії", 1936). Активна участь письменника у політичному житті країни взагалі була зразковою, як і його принципова позиція та занепокоєння долею Іспанії, якою він переймався буквально до останнього подиху.

Отже, М. де Унамуно у своїй творчості звертався до численних філософських тематик, до яких входять: місце Бога в житті людини, пошук власної ідентичності, проблеми Іспанії та іспанського народу, труднощі кохання, батьки та діти, заздрість як корінь всього злого, несправедливість життя та його трагічність, дуальність людської душі, актуальність міфології, способи буття, боротьба між раціональним та ірраціональним, самотність та заплутаність, невідворотність смерті, агонія душі, недоліки суспільства, віра та її відсутність, роль церкви в житті особистості, страх перед небуттям, боротьба непримиренних пристрастей, кровозмішання, питання образу Дон Жуана і т.п.

Висновки до першого розділу

Проаналізувавши творчість представників покоління 98-го року та окремо Мігеля де Унамуно, можна зробити висновок, що кінець XIX – початок XX ст. в літературі Іспанії ознаменувався своєрідним "екзистенційним переворотом", здійсненим плеядою митців покоління 98-го року на чолі з М. де Унамуно-і-Хуґо. Цей переворот позначається на розв'язанні проблеми справжнього іспанця та роздвоєної африкансько-європейської Іспанії, що перетікає у пошуки власних способів буття через літературну та політичну діяльність, а у випадку Унамуно навіть у власну філософську концепцію, викладену у трактаті "Про трагічне відчуття життя у людей і народів" (Del sentimento tragico de la vida en los hombres y en los pueblos, 1913). Виходячи з політичної та соціальної ситуації, екзистенціалізм даної літературної течії був просякнутий фаталізмом та песимізмом, душевними метаннями та їдкою критикою, що водночас не заважало їм сподіватися змін на краще як всередині Іспанії, так і всередині кожного іспанця.

М. де Унамуно-і-Хуґо переймався проблемою пошуку власного "Я" чи не найбільше серед братів по перу. Недарма саме його екзистенціалістські надбання вдихнули інтерес до цієї теми в цілу плеяду сучасників та навіть створили основу для багатьох творців покоління 27-го року. Творчий доробок філософа та літератора охоплював широкий спектр тем, серед яких можна виокремити "вічні" теми, які є актуальними й сьогодні. Питання пошуку власного "я" турбує чи не кожного громадянина будь-якої країни, що вже казати про питання повноти життя та невідворотності смерті, яка чекає в кінці буквально все живе. Кожен твір автора є частково автобіографічним, адже відображає погляди власне пана Мігеля та спроби його непрямої комунікації з читачем. Однак найбільш повно питання самоідентифікації розглядається в його інтерпретації біблійного міфу про Каїна та Авеля – "Авель Санчес історія однієї пристрасті".

Отже, проблема пошуку власного "Я" активно представлена в філософії та літературі Іспанії кінця XIX – початку XX ст. і є актуальною досі, надаючи значну кількість матеріалів для аналізу та збудувавши підґрунтя для літературних та філософських течій наступних поколінь.

РОЗДІЛ ІІ. ПІЗНАННЯ ВНУТРІШНЬОГО СВІТУ І ПОШУКИ ВЛАСНОГО "Я" У ТВОРІ МІГЕЛЯ ДЕ УНАМУНО "АВЕЛЬ САНЧЕС"

2.1. Дуальність людської душі. Образи Каїна й Авеля

Дуальність людської душі – це концепція, яка вказує на наявність у людини двох протилежних аспектів особистості. Це можуть бути такі риси, як добро і зло, моральність та аморальність, любов і ненависть, або інші протилежності. Ця концепція часто використовується в психології та філософії для пояснення складності людської природи та конфлікту між протилежними бажаннями і потребами.

Ця концепція була досліджена багатьма філософами та психологами, включаючи Карла Юнга та Зигмунда Фройда.

Зигмунд Фройд у своїй праці "Я і Воно", опублікованій в 1923 році, висловлював думку про те, що люди мають свідомі та несвідомі аспекти своєї особистості, які можуть бути протилежними один одному. У своїх працях, Фройд зазвичай звертає увагу на психічні конфлікти та протиріччя, які виникають у людини між її свідомим та несвідомим "Я". Він досліджував сексуальну та агресивну природу людини, а також відчуття вини та потяг до самознищення. В цих працях можна знайти елементи дуальності людської душі, які висвітлюють конфлікти між протилежними аспектами людської особистості.

Карл Юнг розвинув цю концепцію в кількох своїх наробках, зокрема в "Архетипи та колективна несвідомість", де він описує духовність людини та її зв'язок з колективною свідомістю, та "Теорія аналізу", де він розглядає поняття "тінь" та "аніма/анімус", що можуть відображати протилежні аспекти людської душі. Він досліджує аспекти маскулінності та фемінінності в особистості та їх взаємозв'язок використовуючи термін "аніма" для опису внутрішньої жіночої сторони чоловіка та "анімус" для опису внутрішньої чоловічої сторони жінки. Юнг використовував термін "тінь", щоб описати ті аспекти особистості, які людина приховує від себе та інших.

Питання дуальності людської душі досліджувалося і у філософії. У філософії, наприклад, ця тема була досліджена в роботах Аристотеля, Декарта, Ніцше та інших філософів. Вони розглядали людину як складну і двовимірну істоту, з однією стороною, яка виражає раціональність, розум, інтелект, а з іншої – емоції, інтуїцію, ірраціональність.

1. "За мить до смерті" Фрідріха Ніцше – у цьому філософському творі Ніцше досліджує концепцію "аморфного двійника", що символізує роздвоєння людської особистості.
2. У своїй праці "Про душу" (грец. Περὶ Ψυχῆς), Аристотель досліджує структуру людської душі і вказує на її тривалу дуальність. Він розрізняє три складові душі: раціональну (логічне мислення), душевну (емоції) та животну (інстинкти). Аристотель вважав, що раціональна частина душі вища за інші, і що раціональне мислення може контролювати емоції та інстинкти.
3. Рене Декарт досліджував дуальність людської природи в своїй праці "Роздуми про перше філософське дослідження" (лат. Meditationes de prima philosophia). В даному творі він розглядає дві сутності, які складають людину: розум і тіло. Він вважав, що розум і тіло є різними сутностями, які однак взаємодіють між собою. Ця концепція дуальності людської природи стала відома як декартівський дуалізм.

Дуальність людської душі також може бути відображена у літературних творах, де герої часто мають внутрішні конфлікти між різними сторонами своєї особистості, що робить їх образи більш реалістичними та гуманними. Наприклад, у творах Едгара Аллана По, Вільяма Шекспіра та інших авторів. Вони зображували головних героїв, які переживають внутрішній конфлікт між раціональністю та емоціями, інтуїцією та логікою, моральністю та пристрастю.

1. У творах Вільяма Шекспіра, зокрема в його трагедіях, можна відзначити присутність теми дуальності людської душі. Наприклад, в трагедії "Гамлет" головний герой Гамлет стикається з внутрішньою боротьбою між своїм розумом та почуттями, між своєю сумнівною інтуїцією та розумним

розглядом ситуації. Він розчарований у світі, але одночасно не може відірватися від нього і втекти у свій внутрішній світ.

2. Тема дуальності людської душі присутня у багатьох творах Едгара Аллана По, але найбільш яскравим прикладом є його відома поема "Серце виказало". У цьому творі головний герой зазнає мук душевної роздробленості між розумом та почуттями, добром і злом, світлом і темрявою. Він відчуває дві протилежні сторони своєї душі, які постійно борються одна з одною. Ця дуальність проявляється через конфлікт між раціональним та ірраціональним, а також між моральними принципами і пристрастями.

Головний герой твору "Авель Санчес" Хоакін Монегро може бути розглянутий як приклад дуальності душі. Ця дуальність представлена через душевні метання головного героя Хоакіна Монегро. Його "антиподом" є Авель Санчес, найкращий друг та головний ворог протагоніста, його об'єкт заздрощів та суперник на любовному фронті. Майже повна його протилежність, Авель ніби вростає в душу свого названого брата, стаючи його невід'ємною частиною, сприяючи розвитку "хвороби" заздрощів. Протягом усього твору ми можемо помітити, як Хоакін порівнює себе з ним та наголошує на тому, які вони різні.

Якщо придивитися ближче, то питання двоякості людства автор також демонструє і через жіночих персонажів, дружин героїв – Елену-звабницю та Антонію-святу. Це порівняння дещо близьке до поняття комплексу Мадонни-повії, вперше ідентифікованого паном З. Фройдом. Хоакін не може полюбити Антонію-мадонну, яку щиро поважає та вважає взірцем гідної жінки та люблячої матері. Натомість за першої ж можливості йде ще раз зізнаватися в почуттях Елені-звабниці (тут термін повія буде не зовсім доречний, адже концепція близька до твору, але не тотожна), яку критикує та ненавидить. Тобто, якщо замінити складову інтимного потягу на щире кохання, трикутник Хоакіна, Елени та Антонії цілком збігається з фройдівською концепцію, що може бути посиланням на полярні за своєю суттю образи жінок у міфології та юдео-християнській теології.

Найдавнішим прикладом дуальності є біблійна історія про Каїна та Авеля, двох братів, що вийшли з лона однієї матері, проте були повною протилежністю одне одного.

Тема цих образів-архетипів у творі "Авель Санчес історія однієї пристрасті" є досить значущою і символічною. Каїн є символом первородного гріха та зла, він є антиподом святості й доброти, яку втілює Авель. З самого початку твору зазначається, що Каїн є негативним персонажем. Його описують як заздрісного, жадібного та забобонного, в той час як Авель є символом доброти, вірності та безкорисливості.

Твір пропонує читачеві зрозуміти, що в кожній людині є дві протилежні сили: добро і зло, інь та ян. Каїн і Авель втілюють цю дуальність. Каїн, прагнучи до любові Господа-батька, із заздрощів вбиває Авеля. Однак зло не може існувати без добра, вони взаємопов'язані та взаємозалежні, так само і людська душа не може володіти лише одним з цих елементів, чия боротьба визначає людську ідентичність.

Автор твору, Міґель де Унамуно, розглядає образи Каїна й Авеля як символічні представлення різних аспектів людської душі та їх взаємодії. Так, образ Каїна можна розуміти як втілення несправедливої обділеності, приниженості непривілейованого суб'єктивною любов'ю та здатності до боротьби з цим і з самим собою, які ведуть до досягнення своїх цілей та морального розвитку, а Авеля – як зарозумілість, лицемірство, незаслужені привілеї, які роблять його "улюбленцем долі", якому все дістається без докладання жодних зусиль, який не росте духовно.

Конкретна тема біблійного Каїна не з'являється до XI і XII розділів. Головний герой, Авель Санчес, який вирішив намалювати перше братовбивство, обговорює зі своїм другом масштаби розповіді в книзі Буття. Хоакін Монегро тлумачить це під новим кутом зору: *"Якби Каїн не вбив Авеля, він був би тим, хто врешті-решт убив би свого брата"*. Бо винні й щасливці, облагоджені. Частково провина за заздрість Каїна лягає на Авеля. *"Ті, хто вважає себе справедливим, зазвичай зарозумілі, які пригнічують інших демонстрацією своєї*

справедливості". Прочитання "Каїна" лорда Байрона глибоко вразило Хоакіна. Воно оголює його думки, обумовлює його подальші реакції, спонукає його проникнути скальпелем у свій тлінний організм, зануритися в коріння своєї ненависті.

"Каїнітський" конфлікт Унамуно зосереджений на різних характерах героїв роману. Хоакін Монегро, сучасне уособлення Каїна, усвідомлюючи свою "антипатію" перед лицем симпатії свого друга, самоізолюється під час навчання в середній школі, у своїй медичній кар'єрі, у дослідженні. Тріумфи Авеля Санчеса на вулиці, у живописі, у коханні з Еленою, у досягненні слави озлоблюють існування Монегро, штовхають його на шлях мучливої замкнутості. Душа головного героя оголюється перед читачем на двох рівнях: автобіографічному у його Сповіді та описовому у свідченнях романіста, що живляться прямим і пристрасним діалогом. Юнацька заздрість згущується ревнощами через втрату Елени. Ревнощі породжують "бурю злих бажань, гніву, брудних апетитів, люті". У екзистенційних ситуаціях головного героя новий вимір з'являється наприкінці III розділу: *"Тієї ночі народилося пекло мого життя"*. "Пекло" ненависті символізує лід; це "холодна ненависть" до Елени й Авеля; це був айсберг, *"що врізався в мою душу; скоріше, моя душа замерзла в цій ненависті"*. Іншим разом це "крижаний меч", "крижана лихоманка", а водночас "рак", "проказа", "полум'я", "всепожираючий вогонь". У тяжкій боротьбі Хоакіна ми відкриваємо причину первородного гріха, передачі зла, комплексу провини. Ближче до середини роману він повстає проти своєї "кари", проти безсмертної ненависті, *"яка мала передувати моєму народженню і пережити мою смерть"*. Монегро намагається вбити свого демона, він прагне втопити *"смердючого дракона, який мене отруїв і затьмарив моє життя"*. Він шукає захисту в ніжності та лагідності своєї дружини Антонії; він знаходить нову віддушину у своїй доньці Хоакіні; переглядає свої релігійні нахили; завойовує прихильність сина свого "друга". Весілля молодого Авеля та Хоакіни висвітлює смуток двох домів: "легковажну байдужість" родини Санчес і "крижану приховану пристрасть" Монегро. Але онук, захоплений малюнками та

розповідями діда Авеля, знову запалює пристрасть у душі Хоакіна до накалу, який вилився у фатальну смерть художника, яка так чи інак повторює біблійний сюжет. Проте герой, відчуваючи, що гине, зізнається рідним у своїй заздрості, своїй злобі, своїй ненависті; оплакує безнадійну мрію свого життя.

Отже, тема образів Каїна й Авеля, провідна у творі "Авель Санчес історія однієї пристрасті", пропонує читачеві роздуми про дуальність людської душі та її вплив на моральність та поведінку людини.

2.2. Екзистенційні мотиви в романі. Питання сенсу Життя і Смерті

Жан-Поль Сартр розумів поняття людської екзистенції так:

- *"Екзистенція – це не щось, що можна розглядати здалеку, вона має бути пережита."*
- *"Людина – це ніщо інше, як те, чим вона робить себе саму. Це значить, що людина не має певної суті, яка передує її існуванню, але замість цього вона має тільки свою екзистенцію, яку вона створює для себе самостійно." [с. 29 мовою оригіналу].*

Себто, людська екзистенція – це поняття, що описує існування людини в світі та її ставлення до самої себе та до інших людей. Це поняття включає в себе різні аспекти життя людини, такі як її соціальні, культурні, релігійні, етичні та інтелектуальні досвіди.

Екзистенційні мотиви – це питання життя і смерті, пошук сенсу існування та свідомості про власну суть. У творі "Авель Санчес: історія однієї пристрасті" можна відзначити декілька екзистенційних мотивів.

Першим екзистенційним мотивом є питання сенсу життя. Головний герой Хоакін Монегро шукає сенс свого існування і намагається ідентифікувати природу своєї ненависті до Авеля, відчуваючи порожнечу і невдоволення своїм способом життя. Він спробував знайти відповідь на це питання навернувшись до віри, але так і не знайшов відповіді. З іншого боку, він все життя страждав, його можна вважати мучеником, а це згідно з біблійними вченнями є нормальною і

схвальною практикою, яка слугує перепусткою до Раю. Тут знову проглядається релігійна сторона Унамуно, яка дає нам зрозуміти його картину світу та ставлення до людської екзистенції на землі як до проміжного етапу існування.

Другим екзистенційним мотивом є питання про природу любові. Хоакін переживає конфлікт між своїми почуттями до Елени та моральними переконаннями про природу любові. Він замислюється над тим, чи є його пристрасть до неї злом або добром, чи є його почуття природними або ненормальними. Також він до останнього подиху картав себе за те, що не може по-справжньому покохати свою дружину, що вона лише є інструментом для пошуку спасіння. Проблема природи любові також розкривається автором через пару Елени та Авеля, які згідно з роздумами протагоніста не здатні кохати з пихи та байдужості, марнославства та душевної гнилості.

Третім екзистенційним мотивом є питання про існування Бога, як ми вже зазначали раніше, провідний мотив творчості М. де Унамуно. Хоакін шукає відповіді на це питання, спираючись на релігійні доктрини і віру, поєднані з його науковими пізнаннями (що слугує доказом автобіографічності твору, адже саме це віддзеркалює бачення автора). Він постійно замислюється над реальністю існування Бога, його природою, його роллю в житті людини та його співвідношенням зі злом і добром. Враховуючи що на смертному одрі Хоакін так би мовити покаявся, скоріш за все він залишився віруючою людиною та бажав звільнитися від тягаря своєї темної пристрасті, зізнавшись та попрохавши пробачення у важливих для нього людей.

У цілому, твір "Авель Санчес: історія однієї пристрасті" можна розглядати як екзистенційну драму, в якій головний герой Хоакін намагається знайти відповіді на екзистенційні питання, що виникають у нього протягом життя.

Пошуки сенсу життя Хоакіна також пов'язані з його ставленням до смерті. Він замислюється над тим, що після нього залишиться, чи варто боротися за щось, що врешті-решт ні на що не вплине. У цьому він схожий на інших героїв творів екзистенціалістської літератури, які теж шукають відповіді на питання

про сенс життя та смерті. Хоакін постійно шукає відповіді на питання про сенс життя, протиставляючи йому смерть. Він не знає точно що його чекає після смерті і переймається своїм нещасливим життям, шукаючи засоби полегшення переживання особистого морального пекла. Його набожна дружина, з іншого боку, має дещо інший погляд. Вона вірить, що смерть – це не кінець, а перехід до іншого стану буття, як закладено догмами віри. Можливо, саме вона й переконала Хоакіна покаятися та "сповідатися" у власних мемуарах.

Таким чином, в творі "Авель Санчес" зображені різні погляди на сенс життя та смерті, що дає можливість читачеві самостійно роздумувати над цими питаннями та шукати свої відповіді. Вони досить важливі у цьому творі і пов'язані зі стражданнями та самоідентифікацією головного героя.

2.3. Мовно-стильові особливості твору

Твір "Авель Санчес історія однієї пристрасті" має свої мовно-стильові особливості, які відображають авторський погляд на розповідь про головного героя. Наприклад:

- Використання внутрішнього монологу та повідомлень про внутрішні переживання персонажів. Це дозволяє читачеві краще зрозуміти думки та емоції головного героя, а також допомагає переконливіше передати тематику пошуку сенсу життя. Наприклад, Хоакін часто детально роздумує про свої переживання та внутрішні конфлікти: *"<...> я мав таке відчуття, ніби моя душа замерзла. І крига здавлювала мені серце."* або *"Я тоді змагався, як ніколи не змагався раніше, із самим собою <...>".*
- Філософська та метафізична лексика. Унамуно використовує багато термінів, пов'язаних з філософією та метафізикою, наприклад, "існування", "сутність", "ніхто", "смерть" та інші. Цитати: *"Тобто припинити своє існування.<...> Але ж іншого існування для вас не буде."; "Чи ти вважаєш, благословення священика змінює сутність шлюбу?"; "І те, що зі мною*

сталося, було смертельнішим, аніж сама смерть; було гіршим, набагато гіршим, аніж померти."

- Розмірена та образна мова. Унамуно використовує багато образів та порівнянь, щоб передати свої ідеї та почуття персонажів: *"А в той день усе відбувалося немов у тяжкому болісному жахітті, з тих, які навалюються на нас перед пробудженням, удосвіта, між сном і неспанням. "*
- Фрагментарна структура та повторення. Унамуно використовує повторення слів, фраз та ідей, щоб підкреслити їх важливість та запам'ятовуваність. Наприклад, слово "ненависть", яке має провідне значення, повторюється у тексті як мінімум 24 рази. Він також використовує фрагментарну структуру, яка відображає хаотичний та роз'єднаний характер думок та емоцій персонажів: *"Я тебе не кохав. Якби я тебе кохав, ти мене вилікувала б. Я тебе не кохав. "; "Брехня, брехня і ще раз брехня! "*
- Використання символів, порівнянь та метафор. Унамуно використовує символи та метафори, щоб передати глибинний зміст історії та розкрити внутрішній світ своїх персонажів. Прикладом символу можна вважати картину "Каїн", а прикладом метафори цитату: *"Але дружина не дала йому закінчити, вона затулила своїми устами рот умирущого, так ніби хотіла забрати в себе його останній подих."* Приклад порівняння: *"<...>наблизився до Абеля і схопив його за горло обома руками, наче двома пазуристими лапами<...>"*
- Образ автора тут — образ видавця, якому в руки потрапив рукопис "Сповіді" Хоакіна Монегро. Прийом цей у світовій літературі дуже поширений, так що можна сказати, що в цьому випадку Унамуно слідує традиції. Однак він і сюди приносить нове. Цей видавець не публікує рукопис у тому вигляді, в якому він потрапив до нього, він пише до нього розлогі коментарі, інкрустуючи їх цитатами з рукопису. При цьому він не дозволяє собі жодних оцінок, жодних емоційних висловлювань щодо подій чи особистостей героїв, лише послідовний виклад подій. Відчуття, що він

просто переписує "Сповідь" Хоакіна, змінюючи в ній першу особу на третю.

Так, роман написаний від 3-ї особи, тобто це розповідь, хоча це водночас ніби сповідь самого героя, оскільки по всьому твору вкраплені фрагменти його спогадів, які він залишив у вигляді мемуарів для своєї доньки. Сповідь створює інтимну атмосферу, дозволяючи читачу бути свідком не тільки подій, але й думок та емоцій головного героя. Крім того, сповідь може додавати автентичності твору, роблячи його більш особистим та інтимним, оскільки автор ділиться власними думками та почуттями Хоакіна. Завдяки цьому можна краще зрозуміти мотивації та почуття протагоніста, що робить його більш проникливим та емоційним, даючи читачеві можливість пережити екзистенційний досвід Монегро.

Отже, твір рясніє властивими автору мовно-стильовими особливостями, які допомагають авторові розкрити внутрішній світ героя та його переживання.

Висновки до другого розділу

Отже, у творі виникає питання самоідентифікації, пропущене через призму внутрішньої боротьби з прихованими пристрастями та питання віри. Також досліджується тема значення смерті в житті людини як з наукової точки зору, так і з релігійної, що є характерним для автора поєднанням світів раціонального та ірраціонального. Стає зрозуміло, що філософія екзистенціалізму та власна концепція трагічного життя де Унамуно відображаються у творі через роздуми протагоніста про людське існування та його сенс, роблячи твір актуальним незалежно від плину часу.

У творі Хоакін переживає багато емоційних та моральних труднощів, випробувань долі, викликаних його пошуками власного місця в житті, природи первородної ненависті до названого брата, свого покликання та ідентичності. Головний герой прагне відчути себе справжнім і вільним, але його життя наповнене нестабільністю, він часто має справу зі своїми внутрішніми демонами.

Переживаючи кризу ідентичності, Монегро змушений обирати між своїм статусом, багатством та здібностями з одного боку та своїми справжніми пристрастями та бажаннями з іншого.

Через образи Каїна та Авеля, які в даному випадку символізують внутрішню боротьбу протилежностей та водночас їх взаємозалежність та єдність, філософ та письменник М. де Унамуно розвиває концепцію про дуальність людської душі та її вплив на моральність та поведінку. Крім того, автор досліджує тему пошуку сенсу життя та значення смерті в ньому, наголошуючи на важливості кожного моменту, що яскраво вказує на приналежність роману до спадщини екзистенціалізму.

Здавалося б усе просто – Каїн зло, Авель добро. Однак Унамуно у своєму творі відмовляється від бінарних опозицій, розкриваючи всю палітру людського "Я". Авель та Хоакін є цікавим прикладом того, якою є реалістична особистість – кожен зі своїми демонами. Водночас ці названі брати доповнюють одне одного, будучи різними сторонами єдиного цілого – людини. Авель поступливий, показно байдужий, має успіх серед однолітків, тяжіє до мистецтва, яке Хоакін називає механічним. Хоакін же прямолінійний, запальний, тяжіє до науки яку називає мистецтвом. І все ж їх обох нерозривно поєднує одне відчуття – почуття заздрості один до одного, неможливість вирішити конфлікт суперництва.

Твір М. де Унамуно має такі мовно-стильові особливості: використання внутрішнього монологу та повідомлень про внутрішні переживання персонажів, філософська та метафізична лексика, образи та порівняння, фрагментарна структура та повторення, використання символів, порівнянь та метафор. Також присутні образ автора-видавця та інкрустація спогадів, що вирізняє твір серед багатьох інших. Всі ці засоби слугують інструментарієм пана Мігеля, покликаним яскравіше та повніше передати тематику твору, водночас вказуючи на унікальний стиль письменника.

ВИСНОВКИ

В ході дослідження було встановлено, що представники покоління 98-го року у своїх творах неодноразово зверталися до питань буття та людського існування, згідно з чим їх можна віднести до культурної спадщини філософської течії екзистенціалізму. Мігель де Унамуно, який заслужено вважається ключовою фігурою течії, був найбільш схильним до екзистенційних рефлексій та навіть розробив власну філософську концепцію, викладену у трактаті "Про трагічне відчуття життя у людей і народів" (Del sentimento tragico de la vida en los hombres y en los pueblos, 1913). Дана концепція може бути охарактеризована твердженням "трагічне почуття життя", яке відображає соціокультурний контекст епохи, до якої належить письменник.

У своїх літературних напрацюваннях пан Мігель викладав власні роздуми про вітальні теми, які ще називають "вічними" як у філософії, так і в літературі. Особливу увагу він приділяв питанню життя та смерті, місці людини в універсумі, концепції Бога та його значенню для людства і кожної особистості. Християнська біблійна тематика неодноразово з'являється в його творах, що є наслідком глибоко релігійного виховання, яке стало частиною особистості Унамуно та його стилю як письменника. Самоідентифікація, ще одна характерна для творчості Унамуно та його сучасників проблематика, найповніше представлена в романі "Авель Санчес: історія однієї пристрасті", який є об'єктом даного дослідження.

В "Авелі Санчесі" присутні екзистенційні мотиви, такі як питання сенсу життя, пізнання внутрішнього світу людини, становлення особистості, природа любові та пристрасті, ставлення до смерті та існування Бога. Всі зазначені теми розкриваються через переживання головного героя, Хоакіна Монегро, та процес його екзистенції від початку та до кінця.

Протагоніст ідентифікує себе з міфічним образом-архетипом Каїна, первородного грішника, який здійснив перше братовбиство, адже вважає Авеля Санчеса своїм названим братом та відчуває до нього подібну заздрість та

ненависть, які стали частиною його "Я". Навіть кінець роману нагадує кінець біблійної історії про двох братів. Унамуно прагне пролити світло на інший бік історії та певним чином виправдати Каїна, демонструючи справедливі мотиви ненависті та внутрішню боротьбу головного героя. Авель не є святим мучеником, саме Хоакін провів все життя страждаючи від несправедливості Бога та суспільства. Ці два образи є міфологічною основою твору, засобом відображення та пояснення душевних метань Хоакіна, втіленням прикладу дуальності людського єства та його недосконалості, безсилості перед фатумом долі. Подібна позиція простого смертного та об'єктивність суспільства відсилають нас до культурно-історичного контексту, в якому писав автор, та його філософської концепції стосовно буття індивіда та прокази іспанської нації тих часів.

У романі чітко прослідковуються мовно-стильові особливості, характерні для пера М. де Унамуно. Твір багатий на метафори, метою яких є підсилення образу страждань Монегро, та образи-символи, такі як архетипи Каїна та Авеля, Мадонни-повії, льодяного пекла ненависті і т.п. Унікальною деталлю є вкраплення спогадів протагоніста, написаних від 1-ї особи у формі "Сповіді", що ще раз вказує на релігійність автора та допомагає "побути у шкірі" персонажа, відчути його екзистенційну кризу та накал боротьби із самим собою.

Отже, проаналізувавши культурно-історичний контекст, палітру творчості та філософію Мігеля де Унамуно, а також конкретно твір "Авель Санчес: історія однієї пристрасті", можна з упевненістю сказати, що автор розкриває питання пошуку власного "Я" через страждання та боротьбу персонажів з собою та навколишніми обставинами, пройняті песимізмом , притаманним літературній течії до якої належить письменник. Також провідну роль в творі та загалом в літературній спадщині Унамуно грає філософія екзистенціалізму, модифікована самим паном Мігелем, яка й задає філософсько-психологічний тон опису життя Хоакіна Монегро.

RESUMEN

Relevancia de la investigación: El problema de encontrar el propio "yo" está poco estudiado, aunque no se puede sobreestimar su importancia. Particularmente subdesarrollado está el ámbito de las reflexiones existenciales de la Generación del 98, una corriente literaria que apenas se explora en Ucrania, ya que su existencia aún se debate. La novela "Abel Sánchez" de Miguel de Unamuno, a pesar de que ha pasado un siglo desde su redacción, ha permanecido conocida solo mayoritariamente en el mundo hispanohablante, lo que hace que su estudio sea sumamente relevante y abre un enorme abanico de posibilidades. Los temas "eternos" abordados por el escritor-filósofo en sus obras fueron llamados así por una razón, porque no importa qué segmento de la historia tomemos como ejemplo, seguirán siendo bienvenidos y ambiguos.

El objeto de investigación – la novela "Abel Sánchez" de Miguel de Unamuno.

El tema de estudio – la búsqueda del propio "yo" en la novela "Abel Sánchez" de M. de Unamuno.

El objetivo del estudio – investigar el tema de la búsqueda del propio “yo” y el conocer de su mundo interior en la filosofía de Miguel de Unamuno y su novela “Abel Sánchez”.

El propósito del trabajo está determinado por las siguientes tareas:

1) investigar la presencia de reflexiones existenciales en las obras de representantes de la Generación del 98;

2) resaltar y caracterizar temas "eternos" en la obra del escritor-filósofo;

3) rastrear motivos existenciales en la novela;

4) revelar el significado de las imágenes de Caín y Abel;

5) analizar las características linguo-estilísticas de la obra.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Д.Коденко «Авель Санчес» Мигеля де Унамуно: звезда и смерть Хоакина Монегро: веб-сайт. URL: https://mirandari.com/2016/12/21/%D0%B0%D0%B2%D0%B5%D0%BB%D1%8C-%D1%81%D0%B0%D0%BD%D1%87%D0%B5%D1%81-%D0%BC%D0%B8%D0%B3%D0%B5%D0%BB%D1%8F-%D0%B4%D0%B5-%D1%83%D0%BD%D0%B0%D0%BC%D1%83%D0%BD%D0%BE-%D0%B7%D0%B2%D0%B5%D0%B7%D0%B4/(дата звернення: 29.04.2023).
2. Жан-Поль Сартр – Буття і ніщо (фрагменти): веб-сайт. URL: https://www.academia.edu/37046100/%D0%96%D0%B0%D0%BD_%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D1%8C_%D0%A1%D0%B0%D1%80%D1%82%D1%80_%D0%91%D1%83%D1%82%D1%82%D1%8F_%D1%96_%D0%BD%D1%96%D1%89%D0%BE_%D1%84%D1%80%D0%B0%D0%B3%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B8_%D0%BF%D0%B5%D1%80_%D0%92%D1%96%D1%82%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B9_%D0%9B%D1%8F%D1%85_(дата звернення: 29.04.2023).
3. Жан-Поль Сартр Екзистенціалізм – це гуманізм: веб-сайт. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Sartre_Jean-Paul/Ekzystentsializm_-_tse_humanizm_fr.pdf(дата звернення: 29.04.2023).
4. К. Юнг, "The Archetypes and The Collective Unconscious": веб-сайт. URL: https://www.academia.edu/88679511/C_G_Jung_The_Archetypes_and_the_Collective_Unconscious_2nd_Edition (дата звернення: 29.04.2023).
5. Н. Михальська та Б. Щавурський, Зарубіжні письменники. Енциклопедичний довідник: У двох томах. Т. 2 С. 644. URL:

https://shron1.chtyvo.org.ua/Schavurskyi_Borys/Zarubizhni_pysmennyky_Entsyklopedychnyi_dovidnyk_Tom_2.pdf? (дата звернення: 16.03.2023)

6. О. В Пронкевич, Кастеляноцентристський міф в іспанській літературі доби “срібного віку” : веб-сайт. URL: https://lib.chmnu.edu.ua/pdf/naukpraci/philology/2004/29-16-4.pdf (дата звернення: 16.03.2023).
7. О. В Пронкевич, Пейзаж і національна ідентичність в іспанській літературі доби модернізму : веб-сайт. URL: https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/29d4ff95-e63a-4b4b-aa7a-795e29d99326/content (дата звернення: 16.03.2023).
8. Покоління 98 року: історичний контекст, характеристика та жанри : веб-сайт. URL: https://uk.warbletoncouncil.org/generacion-noventa-ocho-6327#menu-6 (дата звернення: 16.03.2023)
9. УНАМУНО-І-ХУҐО, Мігель де – Біографія, життя і творчість письменника : веб-сайт. URL: https://zarlit.com/biography/unamuno.html (дата звернення: 16.03.2023).
10. Ю. І. Ковалів, Літературознавча енциклопедія: У двох томах. Т. 1 С. 216. URL: https://archive.org/details/literaturoznavchat1/page/n216/mode/1up?view=theater (дата звернення: 16.03.2023).
11. Ю. І. Ковалів, Літературознавча енциклопедія: У двох томах. Т. 2 С. 238. URL: https://archive.org/details/literaturoznavchat2/page/n238/mode/1up?view=theater (дата звернення: 16.03.2023).
12. Á. Ganivet, Idearium español: веб-сайт. URL: https://www.bibliotecavirtualdeandalucia.es/catalogo/es/catalogo_imagenes/grupo.do?path=1006657 (дата звернення: 16.03.2023)
13. C. Serrano, MIGUEL DE UNAMUNO. Casa de Velazquez : веб-сайт. URL: https://books.openedition.org/psn/1550 (дата звернення: 20.02.2023).

14. El modernismo literario español : blog. URL: https://www.liceus.com/el-modernismo-literario-espanol/ (дата звернення: 16.03.2023).
15. F.R. Manrique, Historia y crítica de la literatura española : веб-сайт. URL: https://dialnet.unirioja.es/servlet/libro?codigo=2635 (дата звернення: 16.03.2023).
16. Historia de Espana: веб-сайт. URL: http://www.geohistoarteducativa.net/index.php/1-eso/h-de-espana/191-restauracion (дата звернення: 16.03.2023)
17. I. Suárez-Zuloaga, Generación del 98 : веб-сайт. URL: https://web.archive.org/web/20151117130611/http://modernismo98y14.com/generacion-98.html (дата звернення: 16.03.2023).
18. J.A.G. Ardila: Etnografía y politología del 98 Unamuno, Ganivet y Maeztu : веб-сайт. URL: https://vbn.aau.dk/ws/portalfiles/portal/62724468/SyD13_ardila.pdf (дата звернення: 16.03.2023).
19. J.S. Rincón, Literatura española Moderna y Contemporánea. Scribd : веб-сайт. URL: https://es.scribd.com/document/253041228/literatura-espanola-moderna (дата звернення: 20.02.2023).
20. J.C. Mainer, Hacia una nueva historia literaria. Casa de Velazquez : веб-сайт. URL: https://books.openedition.org/cvz/15178 (дата звернення: 20.02.2023).
21. J.C. Mainer, Historia mínima de la literatura española. Scribd : веб-сайт. URL: https://es.scribd.com/book/306274937/Historia-minima-de-la-literatura-espanola (дата звернення: 20.02.2023).
22. LITERATURA ESPAÑOLA DEL SIGLO XX HASTA LA ACTUALIDAD : веб-сайт. URL: https://www.sutori.com/en/story/literatura-espanola-del-siglo-xx-hasta-la-actualidad--NEzQo321x3zygZHkcCGxMH2d (дата звернення: 16.03.2023).
23. M.G. Roca, Apuntes teóricos sobre el ritmo y la prosa en las traducciones del verso (Del romanticismo a las vanguardias). Casa de Velazquez : веб-сайт. URL: https://books.openedition.org/psn/566 (дата звернення: 20.02.2023).

24. P. Aubert, LA NOVELA EN ESPAÑA (SIGLOS XIX-XX). Casa de Velazquez : веб-сайт. URL: https://books.openedition.org/cvz/2623 (дата звернення: 20.02.2023).
25. P. Laín Entralgo, Cajal, Unamuno, Marañón : tres españoles : веб-сайт. URL: https://www.cervantesvirtual.com/obra/cajal-unamuno-maranon--tres-espanoles/ (дата звернення: 16.03.2023).
26. Stanford Encyclopedia of Philosophy, "Existentialism": веб-сайт. URL: https://plato.stanford.edu/entries/existentialism/ (дата звернення: 29.04.2023)
27. Teoría Literaria - Modernismo / Vanguardias : веб-сайт. URL: https://quienesayquienesb.blogspot.com/2019/06/teoria-literaria-modernismo-vanguardias.html (дата звернення: 16.03.2023).
28. The Generation of '98 overview : веб-сайт. URL: https://www.classicspanishbooks.com/20th-cent-generation-of-98.html (дата звернення: 16.03.2023).
29. Victor Moreno, Biografía de Miguel de Unamuno : веб-сайт. URL: https://www.buscabiografias.com/biografia/verDetalle/1299/Miguel%20de%20Unamuno (дата звернення: 16.03.2023).

У таблиці 1.1. зазначені елементи порівняльної характеристики героїв твору, покликаної проілюструвати наведену вище аргументацію(табл. 1.1.).

Таблиця 1.1.

Хоакін Монегро	**Авель Санчес**
не мав успіху серед однолітків	був душею компанії
людина науки, лікар-митець	творча особистість, художник-

	науковець
вміє кохати	його почуття до Елени ставить під сумнів навіть їхній син
в його душі вирують пристрасті	видається байдужим та егоїстичним
навернувся до віри	зневажає релігію
бачить у доньці спасіння	не виказує зацікавленості у спілкуванні з сином
передає свій професійний досвід синові ворога	не бажає ділитися ремеслом із сином щоб той не затьмарив його славу
вважає що світ над ним знущається	є улюбленцем долі